JORRALLA
3
Eguaztena

Bilbao, 1935

Euzkadi

ARPIDE-SANEURRIJA

..o kua... ...	6,00	irko.	iru ile
Bilbao'atazkua	7,50	"	"
Idazki-Itunmena	62,00	"	urtez
Atzarrijetakuak	100,00	"	"

Beldayen itunduba

XXII urtia || Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17,1.° || 234 Idazkutxa || 17.810 Urrutizkiña || 6.950 zenbakija

Egunekua

¿Maite ete-dabe, gero?

Egunotan, gugandik uŕun barik, oŕ uŕeko auzo-itxasuan, txori-ameak aŕika egin ixan dautsien mutiko bijuŕijen eŕikad̄ai dautsien bil̄duŕak iges-eragind̄a- zugatz -adaŕian bakaŕik laga daun kabitxu jaubegiaren antzerako ixontzi jaubege bat dakusgu.

Jaubege ta itxas-uin bil̄duŕgaŕijak noiz -iruntsiko darabil̄en ixontzi eŕukaŕijoŕi, lateŕija-edo deritxo.

Egunotan galzoririk bil̄d̄uŕgaŕijenian auŕkitzen dan ixontzi gaxo ori, bertaratu ixan diran eta bertaratutia gura ixan daben gustijak maīe be maīe dabela didaŕka beti autoŕtu ixan daben ixontzija da.

Baña tamalez, maīale geyegi daukazalako-edo, guk eztakigun beste zeren bategaīik, guk saŕi be saŕi ikusi oi-doguna, auxe da: txori-ameak iges-egiñiko zugatz -adaŕeko txori-kabitxu utsaren antzera, saŕi be saŕi lagaten dabela. ¿Zijua? Eurai, ixontzi-buru ta ixontzi mutilei iīandu biaŕko.

Azkenengo bakaŕik geratze onek ixan daun zijua, ixontzi-moŕoyen aŕtian soŕtu zan ezpaya ixan zan, ixontzi-zuzentzal̄ien aŕteko alkaŕ uleŕtu eziña.

Ixontzi-moŕoyetako batzuk, ba, anai-eŕukijak bijotzetan ukututa-edo, an euren ixontzi-biran itxasora jausiīa ango olatu -aŕtian il-zorijan auŕkitzen ziran ogei gixakiren bixijak itxasuari kentzeko gurarija ageŕtu eben. Alan biaŕez, eŕuki-gurari ori ageŕtu ebenak, bestiak baño geyago ixan ziran.

Eta geyago ixan ziralako, "ind̄aŕtsubena nausi, edo musturak ausi", esan oi-dan lez, geyen areik ixontziīik itxasoratu-egin ziran ,eta an il-zorijan auŕkitzen ziran gixagaxuai eskubak luzatubaz, erijotza -aiztopetik azke imiñi ebezan.

Eta eŕuki-egiñen au egin ebelako, enparauko ixontzi-moŕoyak, asaŕatu-egin ziran; asaŕatu, ta ixontziīik aldetan joyezala esan.

Orduban bestiak be, ixontzija biaŕ zan lez zuzenduteko beste otsein geratuten etziralako-edo, ixontziīik urtetia erabagi eben, eta euren lekubak ixontzi-jaube gurenaren eskubetan imind̄ia...

Eta alantxerik egin eben: ixontzi-moŕoyak danak urten ziran... Ixontzija bakaŕik geratu zan, eta leŕo oneik idazten diñardudan une onetaraŕte, bakaŕik dago... Bakaŕik eta il-zorijan, inguru gustijetatik itxas-uñak erasoten dautsiela.

Gixaki batzuben bixijak erijotz-aiztuari kentze arek, irakuŕle, ixontzija itxaso asaŕiaren ondaŕetara jausiīa, ¿bertan ondatutia loŕtuko ete-d̄au?...

Ixontzi gaxua, batak jo ta bestiak jo, norantza igiīu eztakijala, itxas-ondaŕera begira dakusgu. Betiko ondamendija begi -auŕian daukala auŕkitzen dan egoera negaŕgaŕi aretatik atara ta gaizkatuten, iñortxu be etxuako... Eta maīe be maīe dabela diñotsie, ¡gusti-gustijak maīe dabela...! ¿Maīe ete-dabe, gero...?

Royo Villanova lugintzaliak jazokun oneik dirala-ta esan dauna, auxe d̄a: "Gauzea argi dago. Beraz eztakit zer dala-ta diran guk dagigunatzazko zuŕu-muŕu oŕeik. Guk, lugintzaliok, Leŕroux'ek imiñi gura daun Jauŕbidia edo gobernuan, ezin geinke lanik egin, ba. Erijotz-azkezpen oŕein ondoren, uŕengo etoŕi leikezan erijotz-epayakaz, ¿zer egiīeko? Lenguak azke laga-ta, gero, ¿daunbadoska il-egingo etedoguz, ba, geruagoko oneik? Gure ald̄erdiko altseñak edo ministruak, Jauŕbidetik atara egin biaŕ gebazala esan nebañian jaramon-egin ixan ba'leustie, gauŕ gure lekuba, beste erabateko lekuba ixango zan. Orduban, baña, egin biaŕ ixan zana etzan egin. Nik—azkenian geīu eban —iñoz be ez eŕatuteko zorija dot, eta esaten dodana aintzat iñok ez aŕtzeko zoritxaŕa be bai".

Royo'ren itz oneīatik ataraten doguna, auxe da: lugintzalien alderdiko aldun au be, erijotzera epaīu ziranen erijotzia eskatzen ebenen aŕtekua dala.

Gauza bakana benetan auxe. Bakana ta uleŕkatxa. Aldi onetan erijotzia eskatzen daben gustijak, eskoīaŕak (?) d̄ira.

Eta ordez, dagonil bateko jazokunak zirala-ta erijotzara epaīubak ixan ziranen azkezpena eskatuten ebenak be, eurak: eskoīaŕak. Eskoīaŕ loka onein aldaketa uleŕtu-ezin oneik, ¿nok uleŕtuteko?

Eskoīaŕ oŕeik, baŕiz, uskuŕtzale gorengotzat ageŕtuten d̄auskubez. Edo argijago esateko, uskuŕtzale gorengo ageŕtute ori, eurekandik urtetan dan txorija da.

Baña dana dala. Uskuŕtza-bidez begiratuzkero, geidiaren ed̄o lagun urkuaren erijotzia gura-ixatia, naizta obendi aundija ixan, ¿zilegi ete-da? Kistaŕ ikasbideko boskaŕen agindubak irakasten dauskuna, auxe da: "iñor ez ilīia".

Agindu au emon euskuna, Josukisto Ber-bera da, baŕiz. Judaŕen goŕotuak erijotzara epaīu ta gero, gurutza baten josiīa erijotzea emon ixan eutsen Josu.

Beraz, judataŕak, ixan ziran Josu-Kisto, Urtzi'ren Semia'rentzat erijotzea eskatuten ebenak... Judataŕak, erijotzara epaīu ebenak, eta ¡judataŕak gurutzean erijotzea emon ixan eutsienak be!

"Iñor eztozu ilgo, zeure anayarik eztozu goŕotatu biaŕ", esan ebana, ostera, Josu da, Josu gustijuen Jaun-Goikua.

Batzuk au uste d̄abe. Beste batzuk, ori... Oneik, eskeŕera duaz. Areik, eskumarantz. Eta an biīaŕtian itxaso-erdijan lemazain barik galzorijan bakaŕik auŕkitzen dan ixontzija, itxas-uñen jostalu biuŕtuta dago.

Ixontzi oŕen zorija, be, ondo zori baŕgaŕija da, ba. Eskeŕak lemazain ba-yuakoz, eskeŕeregi, eskeŕeko egala jo aŕtian bazteŕtu gura ixaten dabe, ba. Eta eskoyak zuzenduten ba-dabe, eskumaregi darue, eskumako egal̄ak jo, ta apuŕtu aŕteraño.

Erdiīik zuzen-zuzen eruango daun lemazain zintzo bat, ¿noiz ixango ete-dau, ixontzi oŕek?

¡Gaxua! Eta maīe d̄abela diñue, ¡maīe be maīe dabela...! ¿Maīe ete-dabe, gero?...

Eskeŕak dirala nai eskumak ixan, itxasuaren erdi-erdiīik zuzen-zuzen eruango daben lemazain zintzua ixanezkero, oŕ auzo - itzaso-ziaŕ galdu-gordian dabil̄an ixontziño eŕukaŕi oŕeri, eztautsa arduararik. Arek gura leukena, auxe da: batela ondo zuzendu ta gald̄uko eztan lekura eruango daun lemazaña.

Eta batel ori bide dala, aŕaintza ugarijak loŕtutia; gosetijei ogipidia zuzendutia; olaetara lana, ta sendijetara zorijona eruatia; gixaŕteko asaŕiak baretutia; bakotxari beria emotia; justizija edo zuzentzea ezegaīik be okeŕtu barik, biaŕ dan neuŕijan erabil̄tia, ta abaŕ. Ixontzi oŕek gura leuken lemazaña, oŕeik gauza gustijak loŕtu ta egingo dauzan lemazaña d̄a.

Oneik gauza gustijak egingo dauzan lemazaña ixontziratu-ezkero, ba, ixontzi oŕek eztau begiratuko, ara ez ona; eskeŕera ez eskumara, zusutza, zuzentasuna edo justizija gustijentzako bardin darabiltzana dabil̄an lekura baño.

URIBIĪAŔTE'TAŔ IBON.

Euskeltzaleen Orratza

Lko. BAT
Saltzalientzat
Saneurri bereziak

AIETA ITXIZALEA

Legazpi, 10'an. - Urrut. 13.777. - Donostia

Errepublika'ko gobernuak

España'ra eŕepublikea etoŕi zanezkeroztik jausi ta jagi diran gobernu gustijen baŕi emon gura geunke. Krisis oŕein egunak eta Gobernu-buru ixan diranen ixen-abixenak, labuŕ ta argi ementxe dagoz.

1931'gaŕen joŕala-14'gn.—Eŕepublikearen bein batezko gobernua osotuten dabe Alcala Zamora gobernu-buru zalarik.

1931'gaŕen uŕila-14'gn. — Araudi edo Konstituziñuan 21'gaŕen atalgija onitsi ebelako Alcala Zamora jaunak utziīu eban bere lekuba.

1931'gaŕen uŕila-14'gn. — Azaña jaunak osotuten dau gobernu baŕija.

1931'gaŕen lotazila-10'gn.—Krisis osua. Eŕepublikaren buru autu eban Alcala Zamora eta gobernuak itxi eban bere jaŕlekuba.

1931'gaŕen lotazila-15'gn. — Gobernu baŕija autu eban Azaña'k eta sosolistuakin eta Leŕroux'egaz batera jokatu zan.

1933'gaŕen bagila-8'gn. — Casas Viejas'eko gora-berak zirala-ta gobernua jausi zan.

1933'gaŕen bagila-12'gn.—Azaña'k gobernu baŕija eratu eban.

1933'gaŕen irala-8'gn.—Krisis osua. Alcala Zamora'k esan eutson Azaña'ri bere alderdi-buru gustijakaz iīunbena egin biaŕ ebala.

1933'gaŕen irala-12'gn.—Eŕkaldaŕakin batera, Leŕroux'ek gobernua osotu eban.

1933'gaŕen uŕila-3'gn. — Parlamentuak jausi-eragin eutson Leŕroux'i.

1933'gaŕen uŕila-10'gn.—Martinez Barrio gobernuratu zan eta Kortiak deuseztuteko eskubidia emon eutson lendakarijak.

1933'gaŕen lotazila-16'gn. — Azila'ko auteskundiak zirala-ta, gobernua jausi zan eta Leŕroux'ek baŕi bat autu eban.

1934'gaŕen otsala-28'gn. — Martinez Barrio, Guerra del Rio eta Lara'ren auŕka jagi ziran Ced̄a'kuak-eta Oŕegaīik Leŕroux jausi zan.

1934'gaŕen epala-3'gn. — Leŕroux gobernu-buru agertzen da baŕiro.

1934'gaŕen joŕala-25'kn.—Anistija zala-ta gobernua ankaz-gora jausi zan.

1934'gaŕen epala-28'gn.—Samper'ek gobernua autetsi darua.

1934'gn. uŕila-1'gn.—Catalunya'ko Lugin-araudija zala-ta Samper jausi zan.

1934'gaŕen uŕila-4'gn. — Leŕroux baŕiro gobernuratzen da eta C. E. D. A.'ko iru ministro berakin duaz.

1935'kaŕen epala-29'gn. — Urkamendira eruan gura ebezanai bixitzea parkatu eutselako jausi zan Leŕroux.

Onexek dira eŕkal edo eŕepublika -aldiko gora-berak. Lau urtian jazo al-ixateko amaikatxu gauza. ¿Baŕija nor? Martinez de Belasko'k eztau ezer loŕtu, Leŕroux'ek, be, gauza andirik eztau egingo. Itxadon daigun.

Norantz goaz emakumeak?

II

"Nere arpegiko edeŕtasuna
eta nere gorputzaren liraña
Ezilkoŕak ondatu zituzten,
Argos'taŕak Ilion'era juan
ziranean, Od̄iseo neure senaŕa eurakin juan zan da."—
Odisea XIX g. kantua.

Ikusi dezagun orain gure eŕi bizitzaren bezte alde bat.

Egunero danok ikusten degun gauza da eta iñortxok ere ukatuko ez duana. Sendi langile baten etxean sartzen da eriotza ta eramaten du bere atzapaŕ luze, ezurtsuetan, aita.

Emakume alargun gaxoa, iru edo lau umetxo txikirekin gelditu d̄a goyan zerua ta beyan luŕa, esan oi dan bezela.

Ez uste izan ala ere umetxo oyek goserik igaroko dutenik, ez eta ere eskean asiko diranik. Euzko abendaren umerik ez degu iñoiz eskean ikusi. ¡Ez orixe! Gure euzko langil̄earen alarguna, emakume bulartsua da, berak lana egingo du gau eta egun, etxe ta kanpo, eta lau umetxoak mantentzeko, garbi jasteko, eta etxeari eultzitzeko beste berak irabaziko du, ta guzti au bide onetik, bide zuzenetik, lan bidetik.

Alderantzira izango zan bald̄in emaztea il ba'zan eta senaŕa alargun gelditu. ¡Gizon gixajoa! ¡Ume eŕukaŕi gaxoak!

Etxe artan alkaŕ joko zuten zikiñak, gaitzak, eŕopa zaŕak, eta negaŕgaŕi guztiak.

Eta sei il̄abete igaro orduko, ildako emazteak begiak eztandatu gabe dauzkan bitaŕtean asiko zan gizon alargun au emazte beŕiaren bil̄a. ¡Ume gaxoak gaizki bai daude ba oŕastu gabe ta garbitu gabe!

Etxea beŕiz... Gizon gizajuak daki bere etxera erori dan aŕiaren astuna.

Len, bere emaztea etxean zeukanean, lana amaitzean ¡ura etxera juateko poza! Orain, ¡au etxeratzeko laŕia!

Ondotxo probatuta dauko bere emazteak etxean laga duan utsunea. Iñork ere bete ezin leikeana.

Len, bere umetxoak, igand̄ietarako oski beŕiak eta bururako sedazko lazoak zituzten. Negurako jantzi berokiak eta udararako oñetakotxo zuriak. Eta orain?

Zer da au? Zer ekaitzek eraman ditu aŕuntian bere etxetik, poza alaitasuna, bizitzeko gogoa, osasuna, garbitasuna eta gañera oyetako izariak, bere emazte zanaren erastuna, eta kanpokuak etortzen ziranean erabiltzen zituzten ontzi beŕiak?

✤ ✤ ✤

Gauza bat azaldu nai izan det eta auxe da: Baldintza berdiñetan, emakumea gizasemea baño geyago dala ondotxo ere. Gizasemeak dirua irabazten bai daki, baña ezin d̄io alkandorari botoi bat egotzi. Ezin dio bere prakari taŕatada bat josi, ezin leike platera bete luŕsagaŕekaz jatordu bat gertatu, umetxo txikienak sabeleko miña duanean ez daki zer egin.

Emakumeak beŕiz gizonak bezelaxe daki dirua irabazten, eta onegaz gañera gizonak ezin egin dituzten beste mil̄a gauza egiten ere baita.

Auxegaitik esan nuan neure auŕerako lantxoan gizonak baño geyago balio degula emakumeak.

Eta beraugaitik, gizonak baño geyago balio degun eskero, eta gizonik baño emakume geyago munduan geran eskero, bidezkoa bil̄atzen det emakumeak autaŕkia izatea, baita ere aukeratuak izatea.

Iñork ezin ukatu al izango d̄u, esaterako France'n gertatzen dana ez dala gauza egokia. Paris'ko arakin guztiak zuten autaŕkia, ez ordea Curie andreak.

(Daŕaike.) AŔITOKIETA.

Abadiano.

Ekaitza

Urre'rena

Ortzian ageŕtu da odei baltz aztuna
'uŕera dagijala kerizpe il̄una.
Gero ta aundijago dua itzalduten,
euzkija lotsaz legez ba-dua ostentzen.
Txoriñoen abesak ixilduten d̄ira
len ibil̄i ziranak txiruli-rulira.
Abijetaruntz duaz bai itxusmustuan
gautuko ete danentz berialakuan.
And̄era ama batzuk jaŕi dira arduraz
euren umiak nundik diran jakin-guraz.
Ume kaskondotxubak jolasten saŕitxu
juaten diralako etxetik uŕuntxu.
Aldijak aŕtu dausku ekaitz gaizto-antza
ta ameak duaz euren seme-lekurantza.
Oŕ d̄atoŕz etxerantza arturik umiak
at aŕtu eztagixan ekaitz txaŕ uniak.
Lasteŕ baten jaŕi da giro bil̄duŕgaŕi
—eztot neuk ikusi ba olakorik saŕi—
axe bigun zakaŕa tximistune-argi
ta ixugaŕizko oŕubaz turmoyak ots-dagi.
Asi d̄a lenen jausten aŕi banakea
ez al da jaŕaituko, ¡Jaungoiko maīea!
aŕija geratu da, diñardu eurija,
aŕijaren bil̄duŕaz ai geure laŕija.
Sagaŕ-zugatz edeŕa landan eguana,
makiñatxubak ale emon euskuzana
axe oŕen ind̄aŕak bota d̄au tutuŕez
botako daun geyago emen naz bil̄duŕez.
Geure etxe-taletuko ur-odi gustijak
ezin dabez kabidu gauŕko ur andijak.
Ta gañezka egiñaz tale-ertzetatik
ura yatoŕku goīik edozein tokiīik.
Etxeko danak guaz tresna-ontzi-bila
al d̄abenak al-dauna ipiñi dagila.
Ba-daruat neuk beintzat bat, eo-azpiīik
ia azkatzen garean iīogiñetatik.
Axiaren ind̄aŕa asi da gitxitzen
eurija be batera ba-dua miezten.
Lañuak euzkijari egin dautse leku
ta girua argiīuten pizkat asi yaku.
Oin dantzugu turmoya motel, uŕunago,
ta geure gogo-barna bai-dago pozago
Ekaitxak gogoŕ-samaŕ ekin dautsolarik
igaro dira zutik zugatzak edeŕik.
Eguzkija ageŕtu da soŕkalde-argijan
ekatxaren auŕetik egon zan antzean
Ostadaŕa oŕ dua zeru zabaletan
Jauna'ren gentz-ikuŕa josirik landetan.

Melane Deuna

383 - 438

Melanen auŕekuak agintarijak ixanak ziran. Gastia zala, zenbatu ezin besteko aberaskien jaube auŕkiīu eban bere buruba. Kaisaldeŕi-alde gustijetan ebazan luŕak. Mesina onduan etxe zoragaŕija. Tagaste'n be bai. Eŕoma'ko Zeli-Jauregija zan baña danen aŕtian edeŕen. Bertan azi zan Melane. Bertan ezi eben gurasuak ardura andijagaz.

Beingo batian, gurasuen izketiari ad̄i -ad̄i lotu zan. Zer entzun? Melane ixeneko amama ebala. Gasterik alargundu ondoren, eukazan ogasunak bertan-bera itxi ta Soŕkaldeko lekaimetxe batian saŕtu zala.

Ori bera egin eben emakume aberats askoren ixenak be entzun ebazan.

Geroztik zaletasun berezija soŕtu yakon bijotzian. Baña, baīa uste baño jasan biaŕ gogoŕagua etoŕi-be. Amalau urtekua ixan aŕen, Piniana eritxon ezkonkidia autu eutsoen gurasuak. Amasaspi urtekua edo, elizkoya aberatsa, liraña.

Eztegu ikusgaŕijak ixan ei-ziran, ixan be. Eta Ezkon-gabian olan itz-egin ei-eutson Melane'k Piniana'ri:

—Senar maiīe, neugaz garbi bixi gura ba'dozu, gaurdanik neure jaun eta jabe zara. Baña, zeure gastarua dala-ta laŕegi ba'deritxozu, artu egixuz nire ogasun gustijak eta itxi egidazu nire soin-garbiīasuna. Jaungoiko-naya nigan bete-biaŕa da-ta.

Piniana bere emaztiaren maīale baño etzan lez gustiz atsekabetu zan. Eta euren aŕteko alkaŕaldija ixan eta gero send̄ijan aurtxo bi ikusi aŕtian alkaŕekin bixitzia erebagi eben.

Garaiz, alabatxoa jayo yaken; baīa Jaunak saŕi Bereganatu be. Baŕiro aurdun egoala, Laurentzi Deunaren txadonara joateko asmoa artu eban, Melane'k, eta Piniana'k itxi ez. Bijaramonian, jayotako aurtxoa, ordu gitxi baŕu il-egin zan. Ama bera be il agiñian egoan. Eta Laurentzi Deunaren txadonian Piniana otoiketan egoala, Melane'ren gaztigua artu eban.

—Ni osatutia gura ba'dozu, agindu egidazu gure soingarbiīasuna eztogula lausotuko.

Piniana'k bere maīiaren osakuntzaŕen edozer egingo eban, eta une atantxe bayezkoa emon eutson eta zin-egin be.

Laisteŕ osatu zan Melane.

Aīak, ostera, oŕeik danok zorakerijak zirala saŕitxutan iñard̄uban. Bere etxeko ospe andijari be baŕe-egingo eutsoela ta beste olango akaŕkixunik asko be ikusten ebazan Publikobe'k. Baīa bere semien gurarijari luzaro uko-egin be. Azkenik, baña, gatxaldijari ezin iges-egin eutsonian, senaŕ-emazte gastiak deīu-ta, euren bijotz -gurarija beteteko baimena egin eutsen.

Ordutik soñeko zataŕez jantzi ei-zan Melane, ta jan uŕiz elikatu. Senaŕa be, maīe-maīeka, bere id̄eko egin eban.

Luŕalde zabalak saldu ala, 'garai atako andikijak be soŕ ta loŕ geratuteko besteko iīuŕi jorija etoŕkijon etxera. Gauŕko eun eta beŕogei umei baño geyago jasoten ebazan maxter zergaz bakaŕik. Eŕoma'ko buruzagijak be euren gudaketarako Melane'ren ogasunak eurekanatutia eben asmo.

Neuŕi-bako aberaskijak txiroai on-egiīen txautu ebazan Melane'k. Eŕiz-eŕi maīasuna ta uŕia banatuten ebil̄an lekaide -etxiak, txad̄onak, eriīegijak eta abaŕ eraiki ta txindiz sendotu; emagaiztoak onbideratu; Hipona'ko aŕantzaliak uŕez ase: onelakoak ziran bere lanak.

Urte biren buruan bere jopuetako 8.000 ta geyago azkatu ebazan, orduko kistaŕ zind̄uen arauz, eta bakotxari sendija aziīeko biaŕ ebana emon gañera.

Aijito'ko bakartijai ikustaldija egin ostian, bera be, amaŕ urtez edo bakaŕi bixi ixan zan Jerusalen-aldian. Andik urten da gero, beste lau urte bere senaŕaren il̄obi onduan igaro ebazan otoiketan.

Azken aldijan, berak ainbat lagundutako uri ta kistaŕai aguŕ egin eutsen. Ibilaldija negaŕgaŕi ixan yakon. Erijotz-eguna uŕ-eguan. Elexakuak Jerontzi Gotzañaren eskutik aŕtu ebazan.

Gatxa, geruago ta ind̄aŕtsuago joyan. Gotzañak esan eutson.

—Zagoz'nare: buŕuka ona egin dozu-ta.

Eta Melane'k ind̄aŕ apuŕak batuta, jardetsi.

—Jaungoikoa'ren naya egin bei nigan.

Onenbestez, bere bixitza on egiīen bakaŕik igaro ebanak azken otsa atara eban.

AIZKOŔIPE.

Aitzorrotxeta (?)

Bilboko Jemein jaunari Donosti'ko "Ondaŕaitz,,'i... eta, mendizale-aralarzale guziei.

Janikoa'k on.

Jemein: aspaldi nuan zurekin jardunalditxo au izateko gogoa. Zure "Las Bellezas del Aralar" irakuŕitakoan sortu zan nigan onelako asmotxoa. Baño, betikoa! Alperkeria edo... ta "uŕeno batean aditzera emango d̄iot" nerekiko esan eta lo goxoan gelditua nazu gauŕ arte.

Gauŕ arte, bai. Gauŕ, Donosti'ko "El Pueblo Vasco,,'ko mendizale-oŕian ("Ondaŕaitz", adizkide, zu omen zaitu, "aita" ta zuzendari entzun det) mendi-argazki baten oñean zekaŕen azalpentxoak, "tira oraintxen dek garaya" esan arazi baitit.

Ta, goazen arira.

✤ ✤ ✤

"Otra de las cimas de "Malloeta" es la denominada "Aiztxoŕotxeta", que parece decir... (ta abaŕ). (Au..., eta zertxobait geixeago diozu zure liburutxoan, Jemein).

"Aiztzoŕotxeta o Tuturo—no se conoce el verdadero nombre— (ta abar). (Au, beŕiz, "Ondaŕaitz" aitatutako egunerokoaren mendizale-oŕian).

Aitxorrocheta gora, Aitxorrecheta bera, amaika aldiz entzunak gera, zenbait mendizale edo mendizale itxurako kaletaŕei.

Ta, "tira oraintxen dek garaya", ta bota dezadan emen gai ontaz nik dakitan pixka.

✤ ✤ ✤

Bad̄akizute alako "Concurso de Montañas" edo ziralako ayek? Bai? Bada, bein, eŕi bateko ("urli" eria ondo ba'deritzaizue) bi mendigoizale, batzordekoak, ziran eta, sasoi artako euren mendi-zeŕenda antolaketan ari ziŕala, onelako alkaŕizketa izan omen zuten gutxi gora bera.

—Aizak i, "X". Badakik, Aralar mendiko sei mendi "sartu" beaŕ dizkiagu artengo eŕenkadan.

—Bai, "J".

—Bad̄a, beok. Ara emen bost.

—Bai, ikusten dizkiat. Ta zein degu seigaŕena?

—(Aralar'era begia zoŕoztuta). Zer derizkiok arako ura. Mendi bikaña zirudik, malkoŕ zakaŕa, malda gogoŕekoa a zer izard̄i aldia tontoŕeraño irixteko... jaŕiko al diagu?

—"Benga"... Baño, zer izen du? Nola deritzayo?

—Jon...! egiya dek! Baño, ez dio ajolik.. Ixo, e! Ixo aŕen...! au, bion aŕtean... ez d̄ik iñork ere jakin beaŕ jakin beaŕ eta... etzakela ordea, iñori esan... zer derizkiok "Aitxoŕotxeta" batayatzea!

—Bota bosteko ori... Ez ago i, "entomolojista" edo "apologista" makala...

—Ez motel: "etimologista" dek ori.

—Berdin dek.

✤ ✤ ✤

Dakidana azaldu dizuet, jaunak. Eta "etimologista,,'ren oso, baño, oso adizkidea naizenetik, gizajoarentzat barkapena eskatzen dizuet. Ez omen zend̄uteko xinixtuko, ark pasa dituan aldi txaŕ eta lotsa-aldiak, Okeŕa, nolabait zuzendu nai, eta iñori "mendi oŕek ez dik Aitxoŕotxeta izena" esaten ba zion, iseka-paŕa entzun eta eŕukizko begiratua jaso besterik ez omen ditu. "Kirten onek zer zekik, ordea, gai ontaz"...

Gizarajoa! Barka zayozut... Garizuma santuan gaude; mixio itzaldiz ornituta zaudete onuzkero; jaunak nere ad̄izkidearentzat, biotzez barkapena ezkatzen dizuet beŕiro...

Barkatu dizozute, ta aunitz eskeŕ...

...ta, orain oben-saria edo penitentzia nere kontu... Ementxe dijoakizute.

Mendizalea naiz ni ere. Aralarzalea ere bai.

Ustez beintzat. Paper-punta edo cuadernotxoa batean, eta arkatz zoŕotza besean dabilkitenetakoa... Eta ona emen artzai Eŕazkin'daŕ batzuengandik, gure zorioneko mendi onen izen-abizenaz zearo jabetzea izan gend̄uala

URDANOTA'KO ĪUĪUŔE

Aitzoŕotxeta ez, beraz. Urdanota'ko Tuīuŕe baizik.

✤ ✤ ✤

Aguŕ jaunak. Aspaldiko nere naya bete det. Menderatu ditut noizpait alperkeri ta nagikeriak. Aitorketa egin eta zuen barkazioa irixi det... adizkidearentzat Joan al ninteke orain?

—Bai, zoaz pakean. "Vade in pace".

MALATX.

Itaun-Erantzunak

"Ugariīasun atzezkija, "tsu" dala ondo dakigu. Idazle batzuek baña bat itza ugariīu gura d̄abenian "tsu,,'ren ordez "tzu" erabilten dozube. Esango daustazu aldakuntza oŕen zegaīija?"

Neure iīaunlari ona: bitzu'ren tzu ugariīasun atzizkitzat daukozu? Etzagoz bid̄e zuzenian. Ugariīasun atzizkija beaŕean kolektibua yatzu. "Tsu" ori deribatibuak, ugariīasun - arauz asmetako dogu. Euritsu, eŕutsu eta abaŕ. Beste atzalpen bat, be, ba-dauko: oraintsu, bardintsu. Gai oneri buruz ekingo dautsogu.

Orain bitzuk, irutzuk eta abaŕ zer d̄iran adirazoko duautzut. Euzkera osuan eztago antzekorik, baña izkelgi gustijeta n erabili darabile, baztu, batzuk. Bizkai onetan, baŕiz, euŕez esan daruaguz: irutzuk, lautzuk. Azkue azkaŕak dirauskunez "siempre indica algo colectivo".

Zenbatzu, zertzuk, nortzuk eta oŕein antzeko inteŕogatiboetan, be, idatzi dogu. Beraz, ba, zeure okeŕ ori nondik sortu yatzun igaŕi daikezu: ugariīasun atzizkijak eta kolektibuak nastau dozuz.

¿Zelan idatziko dozun? Eŕutsu edo euritsu, baña ez batsuk, irutsuk, batzuk edo irutzuk baño.

"Oŕ EUZKADI'n esan zend̄uban "Firi-Firi" idaztija ageŕtu dala, baña nun saldu daroyen jakin nai neuke."

Zamaŕipa'ren liburu edeŕ ori edozein idaztiīegitan salduko dautzube: ad̄ibidez, Verdes - Atxirika'renian; Beŕmeo'ko Gaubeka'ren etxian. Ipuin eta naste oŕeik atsegin ixango yatzuz. Baña prezijua, be, zenbatekua dan jakin gura-ixango d̄ozu. Ara ba: 14 eŕial. Beste munduko prezijorik ezta.

CLAUDE FARRERE.

France'ko idazle ospetsu au Akademiku autu dabe. Beste bat ixan ba'litz jaramonik ezkeuntsan egingo, baña Ferrere onek zer-ikusi andijak daukoz euzko-eŕijaz. "L'Atlantique en rond" deritxon liburuban geuri buruz idatzi ebazanak etxakuz aiztuko.

"Le Pays Basque, en effet, n'est ni la France, ni l'Espagne. Le Pays Basque est une terre a part, bien caracterisse, bien personnelle". Itz oŕeik idatzi dauzan jaunari eskeŕak zoŕ yakoz.

Aīatu dogun liburu oŕetan, boskaŕen kapitulu osua geuretzaz osotu eban. Beste ataltxu baten auxe diño: "Car cette stupidite existe encore en plein XX siecle: des frontieres; des frontieres, entre peuples qui s'aiment et s'estiment". Bidasoa'ko mugetzaz itz oŕeik idatzi euzan.

Orain, ba, France'ko Akademiku autu dabenian, geure eskaŕ ona ageŕtu gura dautsogu, leŕo onein bidez zorijonak egiñaz.

INGI BILDEGIA

Papelería de Oria.
MORAIZ'TAR JOSEBA MIRENA
Teléfono, 154. TOLOSA

Irakurri EUZKADI

Euskeltzaleak

VI'GN. OLEŔTI-EGUNA BEDOÑA-ARETXABALETA'N
BEDOÑA'TAŔ JOKIN'EREN OMENEZ "LORAMENDI"
1935'ngo. garagaŕilaren 2'an.
OLEŔKI-GUDUA

Lenengo salla:

Opazko saria: zilaŕezko aritz-abaŕa, laŕu landuzko azpikiz. Zernai gayezko ta ariko oleŕkiak.

Bigarren salla:

Saria: 500 lauŕleko.

Epika deritxan ariko poema—Gaya, naiz edestizkoa, naiz alegizkoa; edo-ta, euzko-seme ospetsu baten egintzak eta joan-etoŕiak. Gai ori zenbat eta eŕiarentzako ezagunago ta deigaŕiago, obe. Eŕi xearen berezko edermena ta elerti-sena geyagotu-asmoz jaŕia baita sail au. Beraz, poema oŕek eŕiīaŕ-antzean tajutua beaŕ du, naiz bertsolariena baño jantzixeago izan; ta, berok oi duten eraz abesgaŕia, kantagaŕia. Ez bedi izan luzeegia: baña bai, abesgaŕia, kantagaŕia. Ez bedi izan luzeegia; baña bai, abestuz, ogei bat miñutu bete alakoa.

Irugarren salla:

Lau sari: 100, 75, 50 ta 25 lauŕleko.

Eŕi-oleŕki-sortak.—Beaŕ-beaŕezko da, oleŕki oyek eŕiīaŕ goŕi izatea: beraz, orain ala noizpait, eŕiak erabiliak. Entzun bezelaxe idatzi bitez, itz bakaŕik ere aldatu gabe, erderakeri zakaŕena ba'litz ere. Adierazi bedi zein urietan jaso d̄an, ta noren ezpañetatik.

Oleŕki oyek gai askotarikoak diīezke. Ibiltalde-abestiak (esate baterako, Olentzaro, Urtebeŕi, Agate Deuna, Deun Nikola etakoak...); eŕi-jayetakoak (naiz dantza, naiz su; aizkolketa, ala sari-joko...); lanbidezkoak (artzaintza dala, egurketa, ariketa, arta-joŕa, aŕaintza, t. a.); yainkotiak (Ama Neskutzari, Deunei, eŕiko zaindariari, gurutze-bidea...; Iŕizkoak, alegiak, eta abaŕ, eta abaŕ.

"Bertso-beŕiak" ere aŕtuko dira.

Amaŕeko sortarik onenari lenengo saria. Bostekoari bigaŕena. Irukoari, irugaŕena. Bakarkakorik onenari, laugaŕena. Sail onen elburua, eŕi-oleŕkiak albait ugarien blitzea, da; lanbide abeŕkoi edeŕa, benetan.

Baldintzak:

I) Iru salako lanak joŕailaren 31'ngo. biīaŕtean biali-beaŕak dira.

II) Epai-mayak sarirako oleŕkien ad̄i-eŕeztasuna, kontuan edukiko du. Oleŕkariak argi adierazten sayatu biīez, ba.

ADITZEKO EŔEZ EZ DAN OLEŔKIRIK EZ DA SARITUA IZANGO.